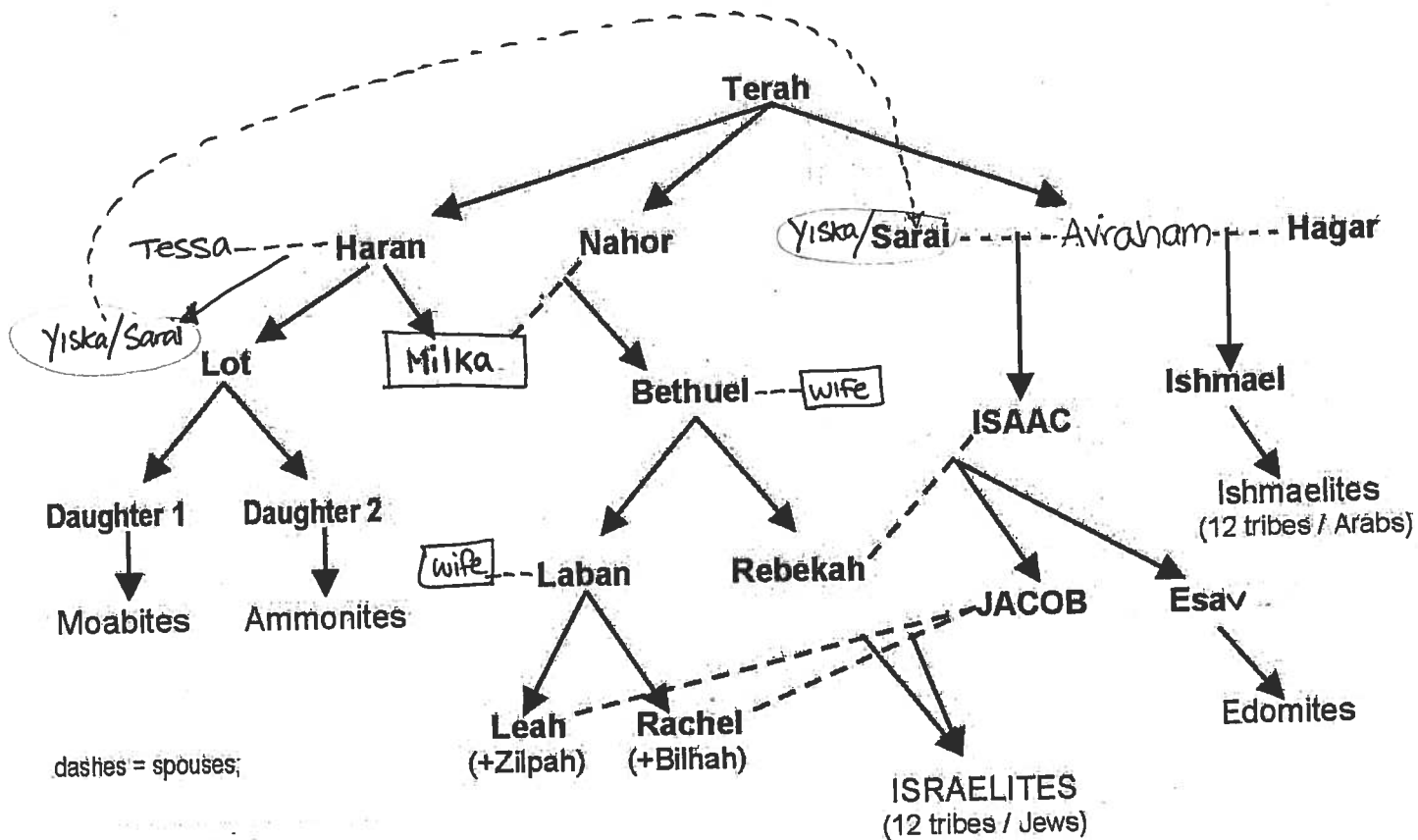


Hidden Women in the Bible -- Cantor Arik Wollheim

Milka • Rivkah's mother • Rachel & Leah's mother



1. בראשית י"א כ"ט
 " ויקח אברם ונחר להם נשים שם אשת אברם שרי ושם אשת נחור מלכה בת הרן אבי מלכה ואבי יסכה "

2. חת"ם סופר, מובא בדעת מקרא בראשית ח"ב כ"ב הקדמה
 "דע כי הרן צדיק גדול היה, אלא שלא כאברהם, ומסר נפשו על מנת שייעשה לו נס... כל זרע ישראל הנקבות יצאו מהרן והזכרים מאברהם..."

3. מגילה י"ד א
 "ואמר ר' יצחק: יסכה זו שרה. ולמה נקרא שמה יסכה? שסכתה ברוח הקדש"

4. שו"ת דברי מלכיאל ח"ג ס' צז
 "לוט אחי שרה, וכידוע דרשת חז"ל שיסכה בת הרן זו שרה...יש לומר שהכל ידעו ששרה היא בת אחי אברהם ולזה אמר עליה אחותי במצרים ובגרר..."
5. זהר מדרש הנעלם קכח א
 "בן מלכה, בן מלכה של עולם, אשת נחור אבי אברהם"
6. שו"ת חת"ם סופר קובץ תשובות ס' סה
 "...שיסכה ע"ש נסיך ושר..."
7. בראשית רבה לח
 "ויקח אברם ונחור להם נשים וגו' אברם היה גדול מנחור שנה אחת, ונחור היה גדול מהרן שנה אחת..."
8. נצי"ב. מובא בדעת מקרא בראשית ח"א הערה 42 עמ' שד
 " ואברם ישתדל בזה אשר יקח גם נחור לו את מילכה לאשה...ונזכרה יסכה בשם הזה כאן, לבאר מדוע לא לקחו אברם ונחור האחיות כדרך גדילתן, מילכה הבכירה לאברם הבכור...נחור נשא את מילכה בשביל שהיא בת הרן המת. "
9. אברבנאל בראשית
 "הנה הייתה שרי עקרה אין לה ולד, וגם זו רעה רבה היא בעיני תרח, שמשלושה בנים שהיו לו, האחד איננו שמת בחייו בחור וטוב, והבן השני אברם, אין לו ולד, ובזה הייתה משפחתו קרובה להכרת, ואין רעה גדולה ממנה אצל הגיבורים אשר מעולם אנשי השם. ואין ספק שאברהם לא נשא אישה בבחרותו... אבל כמעט אומר שלקח את שרה בהיותו בן ארבעים שנה, והוא היה בן שבעים וחמשה כשיצא מחר ברצון השם, ולכן חרה לתרח כי ארכו הימים לאברהם שהיה נשוי ולא הוליד. וחשב תרח שמקום מושבו אור כשדים היה גורם לו כל אלו הרעות, על כן התעורר לצאת משם ולעשות שינוי מקום וללכת אל ארץ כנען שאוירה טוב, להיותה ארץ הרים וגבעות, עד שלטוב מזגה היו שם בני הענק. ולכן כשראה הרן מת, ושרי עקרה, לקח תרח את אברם בנו ואת שרי כלתו, לא מאהבתו אותה אלא להיותה אשת אברם בנו. גם שלא היה יודע אם היה אברהם העקר או אשתו הייתה עקרה. וכדי לשנות מזלם הוציאו מהמקום הרע ההוא, אור כשדים. והוציא גם כן את לוט בן בנו בחמלתו עליו פן ימות גם הוא כאביו, כי רוב הבנים ידמו לאביהם במזגם. והייתה מחשבתו שמזג אור כשדים ומזלו ימיתוהו גם כן...ועל דעת חז"ל, שרי הייתה בת הרן אחי אברם. ואמרו שרה זו יסכה והיה לוט אם כן אחיה של שרה, ושניהם בני אחיו של אברהם..."
10. בראשית כב כ- כד
 " ויהי, אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיֵּגַד לְאַבְרָהָם, לֵאמֹר: הֲיֵנָה יְלֵדָה מִלְּכָה גַם-הוּא, בָּנִים--לְנַחֲרֹךְ אַחִיךָ. אֵת-עוֹץ בְּכֹרֹךְ, וְאֵת-בְּנוֹת אַחִיו, וְאֵת-קְמוּאֵל, אֲבִי אָרָם. וְאֵת-כְּשֶׁד וְאֵת-חִזִּי, וְאֵת-פְּלִדָּשׁ וְאֵת-יְדֻלָּף, וְאֵת, בְּתוּאֵל. וּבְתוּאֵל, יָלַד אֶת-רַבְקָה; שְׁמֵנָה אֵלֶּה יְלֵדָה מִלְּכָה, לְנַחֲרֹךְ אַחִי אַבְרָהָם. וַפִּילְגָשׁוּ, וַשְּׁמָה רְאוּמָה; וַתֵּלֶד גַּם-הוּא אֶת-טֶבַח וְאֶת-גַּחֲם, וְאֶת-מִחֹשׁ וְאֶת-מַעֲכָה."
11. רמב"ן בראשית כב כ
 " מלכה גם היא בעבור היותה בת הרן אחיו היתה בשורה לאברהם שנפקד אחיו הגדול בבנים רבים מבת אחיו המת ומלשון הכתוב נראה שלא ידע באחד מהם בלתי היום ואם היתה פקודתם בימי בחורותם אי אפשר שלא שמעו עד היום כי אין המרחק רב בין ארם נהרים ובין ארץ כנען והנה אברהם בצאתו מחרן בן ע"ה שנה וגם נחור זקן ואשתו איננה בחורה אבל עשה ה' להם נס שנפקדו בימי הזקנה וזה טעם "מלכה גם היא" ובדברי רבותינו (ילק"ש רמז תשסו) יאמר שנפקדה כאחותה "
12. כתר יונתן בראשית כב
 "הנה ילדה מילכה גם היא, נסתיעה בזכותה של אחותה לילד בנים לנחור"

18. כלי יקר בראשית כט ה

"(כשבא יעקב לחרן שאל) הידעתם את לבן בן נחור. "הוא ליה לימר לבן בן בתואל, ובמקום ידענו הוא ליה למימר ידענוהו, ונראה שלא שאלם אם הם מכירין אותו או לא, כי חשב פשיטא שאנשי מקומו מכירין אותו, אך ששאלם על מעשיו ועל יחס שלו. כי על מעשיו שאל אם הוא מתיחס אחר נחור, שהיה איש תם וישר, או אחר אביו בתואל הרמאי ... ואמר הידעתם את לבן אם הוא בן נחור דומה לו בתולדה, ויאמרו ידענו כי הוא בן נחור מתיחס אחריו דומה לו במעשיו. ועל יחסו שלו שאל אם הוא נולד מנחור אחי אברהם כי אולי אמו יולדתו מאיש אחר, ורצה לידע אם לא יצא שם רע על אמו כמו שיצא על בתואל שבעל כל הבתולות, וחשש שמא גם אשתו זנתה עד שנולד לבן מאיש אחר, ואינו מתיחס אחר נחור, והשיבו ידענו שהוא בן נחור בבירור כי לא נשמע על אמו שום שמץ פסול."

19. רש"י בראשית כד כח

" לבית אמה דרך הנשים היתה להיות לכן בית לישיב בו למלאכתן, ואין הבת מגדת אלא לאמה:

20. בראשית רבה ס טז

" וביאה יצחק האהלה שרה אמו, כל ימים שהיתה שרה קיימת, היה ענן קשור על פתח אהלה, כיון שמתה, פסק אותו ענן, וכיון שבאת רבקה, חזר אותו ענן. כל ימים שהיתה שרה קיימת, היו דלתות פתוחות לרוחה, וכיון שמתה שרה, פסקה אותה הרוחה, וכיון שבאת רבקה חזרה אותה הרוחה. וכל ימים שהיתה שרה קיימת, היה ברכה משולחת בעיסה, וכיון שמתה שרה, פסקה אותה הברכה, כיון שבאת רבקה חזרה. כל ימים שהיתה שרה קיימת, היה נר דולק מלילי שבת ועד לילי שבת, וכיון שמתה פסק אותו הנר, וכיון שבאת רבקה חזר."

21. אור החיים בראשית כד נא

" וטעם שלא אמרה תכף ומיד גם לגמליך וגו' לתוספת וותרנות נתכוונה הצדקת, שאם היתה מקדמת לומר גם לגמליך וגו' קודם שישתה הוא יש מקום לו למהר להקל טורחה כיון שעוד לה טרחת הגמלים מה שאין כן קודם שתודיעהו יחשוב כי הוא זה כל הטורח וישתה כחפצו לאט לאט ואחר ששתה תיכף אמרה גם לגמליך וגו'

22. העמק דבר בראשית כד נא

"מנעתו להשקותו, כי כך ראוי נזהר להולך בשרב ובשמש שלא לשתות כל צרכו מים קרים..."

23. רש"י בראשית כה כ

" בת בתואל מפדן ארם אחות לבן וכי עדיין לא נכתב, שהיא בת בתואל ואחות לבן ומפדן ארם? אלא להגיד שבחה, שהיתה בת רשע ואחות רשע ומקומה אנשי רשע ולא למדה ממעשיהם: "

24. רמב"ן בראשית כד לב

" ויבא האיש הביתה אליעזר הוא האיש הבא ויפתח הגמלים יחזור על לבן שעשה עם אורחיו דרך מוסר ויפתח גמליהם ויתן להם תבן ומספוא ונתן מים לרחוץ רגלי אליעזר ורגלי האנשים אשר אתו "

25. שו"ת רב פעלים חלק ד' סוד ישרים סימן ו

" דלבן ובתואל היה ידיעה בהכרת אלהותו יתברך, והשיגו לידע שם ה' שאמרו 'מה' יצא הדבר'

26. ראב"ע בראשית כה יט

" (לבן) היה ידוע ונכבד מאביה (בתואל) "

27. רבינו בחיי בראשית כט ה

"...ולא היה לבן נודע בארץ בשם בתואל אביו כי היה אדם גרוע..."

28. חזקוני בראשית כד נג

" ... ולפי הפשט, הדברים החשובים נתן לה, יודע היה שישבו עמה, והדברים קלים נתן לאחיה ולאמה אבל בתואל לא היה צריך פיוס. שמח היה שנתן בתו ליצחק בן דודו. וכמו"כ ויאמר אחיה ואמה אבל בתואל לא היה חפץ באחור אך חפץ היה בזווג לפי שקרובו היה. "

29. רבינו בחיי בראשית כד לג

" **ויושם לפניו לאכול**. ויושם קרי ויישם כתיב בשני יודי"ן. ודרשו רז"ל סם המות הטיל לו בקערה כדי שימות ויטלו כל ממונו ולא עלתה בידם, כי נתחלפה לו בשל בתואל. ולכך כתיב ויישם כי אות הוא"ו ושני היודי"ן כמספר השם. ורמז לך הכתוב שהיה אוכל הסם לולא ה' שהיה לו והצילו בזכות אברהם ולא אכל עד שדבר כל דבריו. והזכיר בסוף הדברים ויאכלו וישתו הוא והאנשים אשר עמו. להוציא בני הבית שלא אכלו כי היו מתאבלים על בתואל שמת ע"י הסם, כי העבד נצל בזכותו של אברהם ויבא רשע תחתיו, וזהו שכתוב ויאמר אחיה ואמה ולא הזכיר אביה. "

30. בראשית רבה פרשה ס

" **תשב הנערה אתנו ימים**, אלו שבעת ימי אבלו. **או עשור...ויאמרו נקרא לנערה...ויקראו לרבקה ויאמרו לה ... התלכי, התלכי! ותאמר אלך**, הולכת אני על כרחכם, שלא בטובתכם: "

31. ר' משה דוד וואלי, ספר אשת חיל, ירושלים תשס"ב עמ' 72

" כי בהיותה רגילה בבית אביה, לא תתרצה בנקל לעזוב את ביתה ואת ארץ מולדתה כדי לילך אחרי איש אחד נוכרי הבלתי ידוע אליה...אמנם האח...שאל ממנה דרך אתמהה, כדי שמתוכו תוכל למאן, והוא (הקב"ה) שנתן בלבה של זאת הנערה...לומר בפה מלא שרוצה לילך על כל פנים יהיה מה שיהיה..."

32. אברבנאל בראשית כד נט

" לדעתי לא שאלו ממנה אם הייתה רוצה להינשא עם בן אברהם, אבל העירו ספק בלבה באומרם התלכי עם האיש הזה. כלומר, האם תרצי ללכת עמו בלבד, מבלתי אחיך ואמך, או תרצי שאחר ימים נוליך אותך לכבוד ולתפארת. כי חשבו שבזה תחפוץ יותר ללכת בחברתם, לא עם אליעזר לבדו, בזולת כל קרוביה. והיא השיבה אלך, רוצה לומר עמו בלבד אלך, ולא אצטרך לחברה אחרת. ואז וישלחו את רבקה. ולא רצה אחד מהם ללכת עמה ללוותה, בעבור תשובתה, אלא מניקתה שהלכה עמה כפי מנהגם. "

33. ילקוט שמעוני ח"י שרה רמז קט

" ויברכו את רבקה: אמר ר' איבו, דווים ושפופים, ולא היו מפרינין אותו אלא בפה..."

34. כלי יקר בראשית כד ס

" לפיכך אמרו לה 'היי לאלפי רבבה' ... כי היו בטוחים על כחו של זקן זה אברהם שנתברך כבר שיהיה זרעו כחול הים ... אלא שאמרו יהי רצון שתזכה להטיב ולגמול חסד לאלפי רבבה כי יהיה רב חילך, ועי"ז יהיו לך אוהבים רבים ובסיבה זו 'וירש זרעך את שער אויביו', כי רבים יעמדו בעזרתך ... ויכול להיות שדרך עצה אמרו לה כן, ... 'וירש' שמע מינה שאמרו לה אל תדאגי על ההוצאה, אלא שלח לחמך על פני המים לאלפי רבבה אנשים, וסוף תקבל ירושה בשער שונאיך פי שנים כפלים, ... "

35. רש"י בראשית כח כא

" **בשלום שלם מן החטא, שלא אלמד מדרךכי לבן:** "

36. חזקוני בראשית כט כד

" **את זלפה שפחתו** והלא בנותיו היו אלא כתוב היה בנימוסי הארץ בנותיו מפלגשיו נקראות שפחותיו. "

37. רמב"ן בראשית כט ט

" וטעם כי רועה היא להגיד כי אין לצאן לבן רועה אחר זולתה כי לה לבדה מסר אביה העדר והיא לבדה רועה אותם כל הימים לא תלך בהם לאה אחותה כלל... בעבור שהיתה לאה גדולה ראויה לאיש וחשש לה אביה..."

38. בראשית פרק ל-לא

"לד ויאמר לבן, הן: לו, יהי כדברך. לה ויסר ביום ההוא את-התְּשִׁים הַעֲקָדִים וְהַטְּלָאִים, וְאֵת כָּל-הָעֲזִים הַנִּקְדָּוֹת וְהַטְּלָאִת, כָּל אֲשֶׁר-לָבֵן בּוֹ, וְכָל-חֹזֶם בְּקִשְׁבִים; וַיִּתֵּן, בְּיַד-בְּנָיו. א וַיִּשְׁמַע, אֶת-דְּבַר בְּנֵי-לָבֵן לֵאמֹר, לָקַח יַעֲקֹב, אֶת כָּל-אֲשֶׁר לְאֲבִינוֹ; וּמֵאֲשֶׁר לְאֲבִינוֹ-עָשָׂה, אֶת כָּל-הַכֹּבֵד הַזֶּה."

39. בראשית רבה ע"ג

" וישמע את דברי בני לבן חזקיה אמר: עד שלא ירד יעקב אבינו לשם, לא נפקד בזכרים, וכיון שירד יעקב אבינו לשם, נפקד בזכרים..."

40. אור החיים בראשית כט יג

" עוד יתבאר על דרך אומרם ז"ל (מגילה י"ג) שרחל הודיעה את יעקב כי אביה רמאי, ...ולא אמה"

41. בראשית רבה ס

" ותרץ ותגיד לאביה – שמתה אמה ולא היה לה למי להגיד אלא לאביה..."